

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра політичних інститутів та процесів

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАУКОВИЙ СЕМІНАР

Освітньо-наукова програма “Політологія” :
третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Спеціальність **052 Політологія**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2022 року

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.
2. Анотація до курсу.
3. Мета та цілі курсу.
4. Компетентності.
5. Результати навчання.
6. Організація навчання курсу.
7. Система оцінювання курсу.
8. Політика курсу.
9. Рекомендована література.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Науковий семінар
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)– доктор філософії (PhD)
Викладач (-і)	Дерев'янюк Сергій Миронович
Контактний телефон викладача	+38(034)259-61-46
Е-mail викладача	serhii.derevianko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Цикл професійно-наукової підготовки. Нормативна
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=54&id_cou=8921
Консультації	Упродовж вивчення курсу щосереди з 14.00 до 16.00 год.
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна “Науковий семінар” є нормативною дисципліною циклу професійно-наукової підготовки освітньої програми підготовки фахівців за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. Має прикладний характер, покликана сформулювати у політологів-науковців набір необхідних компетентностей щодо ведення науково-дослідної роботи на основі методологічних та концептуальних засад наукового пізнання; принципів та методів наукового дослідження, вироблених у науці загалом та політології, зокрема. Вивчення дисципліни передбачає досягнення методики написання та оформлення політологічних наукових досліджень. Проводиться упродовж семи семестрів навчання в аспірантурі (3 кредити ECTS).</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу : здобуття аспірантами знань про організацію та результати наукової діяльності у професійно-орієнтованих напрямках (політологія, міжнародні відносини), формування компетенцій і професійних навичок самостійної науково-дослідної роботи у галузі політичних наук, відповідно до вимог та у зв'язку з підготовкою кандидатської (докторської) кваліфікаційної роботи та апробації й презентації результатів дослідження.</p> <p>Основними завданнями навчальної дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомлення аспірантів з актуальними науковими проблемами в рамках обраної ними освітньої програми; - формування в аспірантів розуміння сутності системи наукової творчості, навичок науково-дослідницької роботи, її планування та проведення; - освоєння технології підготовки кандидатської (докторської) кваліфікаційної роботи; - вивчення методики апробації й презентації результатів дослідження (у формі наукових доповідей), створення наукових праць, правил їх оформлення та публікації; - освоєння навичок публічного захисту результатів науково-дослідної діяльності шляхом подання та публічне обговорення проміжних результатів наукових досліджень аспірантів; - набуття навичок здатності працювати в проєктній команді, вирішуючи окремі частини загальних задач; - апробація результатів наукових досліджень аспірантів <p>На основі отриманих теоретичних знань передбачається :</p> <ul style="list-style-type: none"> – виробити в аспірантів навички формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження; застосовувати отримані теоретичні знання у науково-дослідній роботі; – удосконалити вміння вести пошук, добір та опрацювання наукової інформації джерел і літератури з теми дослідження; формулювати методологічну основу та засади 	

дослідження; робити узагальнення і висновки; навички представлення результатів власних наукових досліджень (у тому числі іноземною мовою), аналізу здобутків науковців щодо нових результатів, концепцій і теорій, кваліфікованого ведення наукових дискусій; грамотно використовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику.

4. Компетентності

Інтегральна компетентність

ІК01 Здатність розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у політичній сфері, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних політологічних знань та/або професійної практики. із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК02. Здатність фахово спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово у процесі наукової комунікації та досліджень.

ЗК03. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК04. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК06. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК07. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетенції

СК01. Комплексне розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

СК02. Поглиблене знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології та володіння категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.

СК03. Комплексне застосування широкого спектру політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей, політичних систем та режимів, політичної поведінки у різних контекстах їх функціонування, відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

СК04. Комплексне розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах та застосування широкого спектру політологічних теорій, концептів і методів для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

СК05. Комплексне застосування політологічного мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері, опису, пояснення й оцінювання політичних процесів та явищ у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК06. Комплексне застосування інструментарію нормативної та емпіричної політичної теорії та методів політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у професійній діяльності.

СК07. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати комплексні політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК08. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефхівців.

5. Результати навчання

Результатами вивчення навчальної дисципліни «Науковий семінар» мають бути отримання таких знань, умінь та навичок:

РН01. Опанувати універсальними навичками дослідника, зокрема застосування сучасних інформаційних технологій, розробки, організації та управління науковими проектами та/або науковими дослідженнями, презентації їх результатів у професійному середовищі

через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті.

PH02. Мати системний науковий світогляд та філософсько-культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику та академічну доброчесність, повагу різноманітності та мультикультурності.

PH03. Комплексно розуміти природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

PH04. Знати на поглибленому рівні нормативну та позитивну політичну теорію, політичний аналіз, порівняльну та прикладну політологію та володіти категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.

PH05. Комплексно застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

PH06. Комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах та використовувати міждисциплінарні підходи, сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

PH07. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати комплексні політологічні дослідження з використанням широкого кола прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу.

Результати навчання відповідають вимогам дев'ятого рівня Національної рамки кваліфікації (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>), за яким особа, яка завершила навчання на ОП третього рівня вищої освіти повинна мати здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, послідовну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності. Результатом навчання повинна бути здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	-
семінарські заняття / практичні / лабораторні	60
самостійна робота	30

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
перший-сьомий	політологія	перший-четвертий	нормативний

Тематика курсу

Перший рік навчання

Перший семестр

Тема 1. Мета і завдання наукового семінару, предмет дослідження та роль у підготовці доктора філософії.

Тема 2-3. Сучасна проблематика політологічних досліджень.

Тема 4. Організація та етапи виконання кваліфікаційного дисертаційного наукового дослідження.

Тема 5. Структура кваліфікаційної наукової праці.

Другий семестр

Тема 6. Оформлення проміжних результатів науково-дослідної роботи.

- Тема 7. Захист елементів актуальності наукового дослідження.
 Тема 8. Захист елементів об'єкту, предмету та гіпотези наукового дослідження.
 Тема 9-10 Захист елементів методологічної основи наукового дослідження.

Другий рік навчання

Перший семестр

- Тема 11. Навчально-педагогічна діяльність аспірантів.
 Тема 12. Написання тез доповіді на міжнародній / регіональній науковій (науково-практичній) конференції.
 Тема 13. Підготовка до виступу на науковій конференції.
 Тема 14. Методика написання наукової статті у фахових виданнях.
 Тема 15. Методологія пошуку фахового видання для апробації результатів дослідження.

Другий семестр

- Тема 16. Основні дослідницькі підходи сучасної політичної науки.
 Тема 17. Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи.
 Тема 18. Джерела і методи збору даних.
 Тема 19. Емпіричні методи науково-дослідної роботи.
 Тема 20. Аналітичні процедури науково-дослідної роботи з політичної науки.

Третій рік навчання

Перший семестр

- Тема 21. Наукові дослідні роботи й гранти : пошук та оформлення заявки/проекту.
 Тема 22. Понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження: методика застосування.
 Тема 23. Особливості викладу результатів дослідження у структурних частинах тексту. Техніка написання тексту.
 Тема 24. Узагальнення та висновки дисертаційного дослідження: структура та зміст.

Другий семестр

- Тема 25. Захист елементів наукової новизни і практичної значущості наукового дослідження.
 Тема 26. Оформлення результатів наукового дослідження.
 Тема 27. Оформлення списку використаних джерел у дисертаційній роботі.

Четвертий рік навчання

Перший семестр

- Тема 28. Вимоги до оформлення дисертаційного дослідження.
 Тема 29. Вимоги до оформлення авторефератів дисертаційного дослідження.
 Тема 30. Порядок підготовки до захисту дисертаційного дослідження.

Перелік питань для обговорення на семінарських заняттях, список літератури для підготовки та завдання для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань та вимоги до їх виконання визначені робочою навчальною програмою навчальної дисципліни та розміщені в системі дистанційного навчання.

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповідей на семінарських заняттях – 50 балів (не менше однієї оцінки на семінарських заняттях у кожному семестрі); 2) виконання індивідуальних науково-дослідного завдання – створення та представлення графічної
-----------------------------------	--

	<p>презентації з визначеної проблеми відповідно до теми дисертаційної роботи – 10 балів (з них 7 балів – за проєкт, 3 бали – за представлення). Загальна кількість – 50 балів.</p> <p>Підсумковий контроль – залік проводиться згідно графіку навчального процесу в останній місяць сьомого семестру і виставляється за результатами виконання аспірантом передбачених навчальною програмою видів робіт. Загальна кількість – 100 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Відповідь аспірантів на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями.</p> <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Аспірант допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – залік) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни.</p>
8. Політика курсу	
<p>Політика вивчення навчальної дисципліни “Науковий семінар” передбачає набуття аспірантами визначених компетентностей через: аудиторну (семінарські та практичні заняття) та позааудиторну роботу (самостійне опрацювання окремих тем, підготовка до семінарських занять, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, використання можливостей системи дистанційного навчання, виробнича практика).</p> <p>Консультації викладача, відпрацювання аспірантами пропущених аудиторних занять, отриманих незадовільних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 14.00-16.00 год.</p> <p>У випадку встановлення вияву академічної недобросовісності викладач пропонує аспірантові повторно виконати передбачений навчальною програмою курсу вид роботи.</p>	

9. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37–38. Ст. 2004 ; поточна ред. – Ред. від 25.09.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Про науку і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 25. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

Підручники і навчальні посібники:

3. Бебик В. М. Політологія : теорія, методологія, практика : підручник. Київ : МАУП, 1997. 248 с.

4. Бобилев В. П. Методологія та організація наукових досліджень : підручник. Дніпро: ІМА-прес, 2014. 643 с.

5. Вдовичин І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. 247 с.

6. Дегтярев А. А. Прикладной политический анализ : Электронный учеб. для студентов-политологов. Москва : МГИМО (У) МИД РФ, 2011. 546 с.

7. Денисенко В. М., Матвієнків С. М., Штерн В. Ю. Політологія. Вступ до спеціальності : підручник. Рек. МОН. Львів : Астролябія, 2007. 360 с.

8. Клименюк О. В. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження: підручник. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. 398 с.
9. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ: Центр учб. літ. 2011. 144 с.
10. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтава: Оріяна, 2012. 182 с.
11. Науковий семінар : матеріали до хрестоматії з навчальної дисципліни “Науковий семінар” (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня – доктор філософії) за спеціальністю 052 “Політологія”. Електрон. навч. посіб. / Упорядник С. М. Дерев’янку. Івано-Франківськ : ПНУ, 2021. 25 с.
12. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад’юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
13. Політична наука: Методи досліджень : підручник. Рек. МОН. / За ред. О. А. Габрієляна. Київ : ВЦ “Академія”, 2012. 320 с. Серія “Альма-матер.
14. Петровський П. М. Методологія наукового дослідження в галузі державного управління : навч. посіб. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2015. 240 с.
15. Прикладна політологія : навч. посіб. Рек. МОН / За ред. В. П. Горбатенка. Київ: ВЦ “Академія”, 2008. 472 с. Альма-матер.
16. Слепкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: навч. посіб. Київ : Вища шк., 2005. 239 с.
17. Шишка Р. Б. Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт : навч. посіб. Харків : Еспада, 2007. 368 с.
18. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.

Монографії та статті

19. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства . *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. праць] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 2. С. 3–8.
20. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. [Відп. ред. І. В. Хронюк];. 2-е вид., стер. Київ : МАУП, 2001. 383 с.
21. Ганжуров Ю. Контент-аналіз у політичних дослідженнях преси. *Політичний менеджмент*. 2004. № 3. С. 30–35.
22. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. Київ : Генеза, 2006. 395 с.
23. Дерев’янку С. М. Безпековий вимір народовладдя в умовах гібридної війни. *Держава і право : зб. наук. пр. Серія. Політичні науки*. Вип. 87 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2020. С. 308–318.
24. Дерев’янку С. М. Електронні петиції до органів влади України як інструмент електронної демократії. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія / Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника*. Івано-Франківськ: ЛІК, 2016. Вип. 10. С. 43–53.
25. Дерев’янку С. М. Інститут місцевого референдуму в Україні : доцільність та перспективи оновлення його конституційної моделі. *Прикарпатський вісник Наукового Товариства ім. Шевченка : Серія “Думка”*. 2018. Вип. 5 (49). С. 85–96.
26. Дерев’янку С. М. Конституційна модель референдуму в Україні : політико-правові мотиви доцільності оновлення. *Сучасна українська політика*. Київ : Вид-во “Центр соціальних комунікацій”, 2012. Вип. 26. С. 7–17.
27. Дерев’янку С. М. Політико-правові засади референдумів в Україні : монографія; Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ : Вид-во “Місто НВ”, 2011. 847 с.

28. Зеленько Г. І. Методологія порівняльних досліджень. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Київ, 2010. Вип. 3. С. 184–189.
29. Кармазіна М. Політична наука: предмет, структура, методологія. *Політичний менеджмент*. 2010. № 1. С. 19–33.
30. Короткий оксфордський політичний словник / Пер. з англ.; за ред. І. Макліна, А. Макмілана. Київ : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2005. 789 с.
31. Кобильник В. В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. *Політологічні студії: Зб. наук. праць*. 2011. Вип. 2. С. 54–65.
32. Кресіна І. О., Дерев’янка С. М. Віче як інститут установчої влади в новій Конституції України. *Віче*. 2016. № 11-12. С. 36–40.
33. Лозова В. І. Етика науковця. *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 40(2). С. 47–51.
34. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології: теорія, методологія, практика. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Центр учб. л-ри, 2011. 311 с.
35. Політична енциклопедія. Редкол. : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
36. Політологічний енциклопедичний словник // НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Укр. Асоціація політологів. [Упоряд. В. П. Горбатенко ; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка]. 2-е вид., доп. і перероб. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
37. Польовий М. А. Політичні процеси: теорія та практика моделювання : монографія. Одеса : Фенікс, 2011. 288 с.
38. Рафальський О. Політична наука в Україні: здобутки та перспективи. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2016. Вип. 3–4. С. 143–152.
39. Розвиток політичної науки : європейські практики та національні перспективи : матеріали VII Міжнар. гаук.-практ. конф. Чернівці, 17 квітня 2018 р. Чернівці : Букрек, 2018. 272 с.
40. Рубанов, В. В. Теорія та методологія політичної аналітики : монографія. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 234 с.
41. Федорчук О. О. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України: історія діяльності (кінець 80 років ХХ століття – початок ХХІ століття). *Молодий вчений*. 2016. № 7. С. 499–503.
42. Чальцева О. Проблеми організації порівняльних досліджень. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї*. 2011. Вип. 22. С. 8–17.
43. Derevianko S., Derevianko O. Models of local referendum according to the constitutions of Ukraine and countries of Central and Eastern Europe: comparative-typological characteristics. *Samorząd terytorialne w Konstytucjach wybranych państw Europy Środkowo-Wschodniej : Zarys problematyki / Redakcja Iwona Lasek-Surowiec*. Chelm, 2018. S. 87–101.

Викладач _____ С. М. Дерев’янка